

Barns medvirkning i lek i forhold til barnehagens innerom

Pedagogisk leders tilrettelegging på en storbarnsavdeling

Ingrid Kristine Herje

[kandidatnummer: 6018]

Bacheloroppgave

[BHBAC3980]

Trondheim, Mai 2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Arbeidet med denne oppgaven har vært en lærerik og givende prosess. Arbeidet har gitt meg muligheten til å fordype meg i et tema jeg finner svært interessant og engasjerende, og prosessen har gitt meg kunnskap jeg ikke ville vært foruten. I noen perioder har arbeidet gitt meg energi, og jeg har følt resultatet har vært bra. Andre dager har vært tyngre og skrivesperren har meldt sin ankomst. Når jeg nå leverer bacheloroppgaven min er jeg stolt over mitt arbeid, og jeg sitter igjen med en mestringsfølelse jeg aldri kunne drømt om. Oppgaven er det siste jeg leverer før jeg uteksaminerer fra Dronning Mauds Minne Høgskole, og jeg er stolt over og snart kan kalle meg barnehagelærer.

Jeg vil rette en takk til alle som har hjulpet og støttet meg i denne perioden. Til de som stilte opp som informanter, til de i nærmeste familie som har kommet med oppmuntrende ord, og til veiledere for hjelpsomme tilbakemeldinger.

Takk!

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	4
1.1 Begrunnelse for valg av tema.....	4-5
1.2 Presentasjon av problemstilling og struktur i oppgaven.....	5
2.0 Teorikapittel.....	5
2.1 Rom for hvem?.....	5
2.2 Det materielle tilbudet.....	6
2.3 Lekens egenverdi.....	6
2.4 Hva er medvirkning?.....	7
2.5 Pedagogisk leders rolle.....	7
2.6 Fleksible og endringsvillige lekemiljøer.....	8
2.7 Livsmestring.....	9 – 10
3.0 Metodekapittel.....	10
3.1 Valg av metode.....	10 – 11
3.2 Planlegging av datainnsamling.....	11 – 12
3.3 Utvalg av informanter.....	12
3.4 Gjennomføring av datainnsamling.....	12 – 13
3.5 Analysearbeid.....	13
3.6 Metodekritikk.....	14
3.7 Etske retningslinjer.....	15
4.0 Drøfting – mine funn.....	15
4.1 Lekemiljø i innerom.....	15 – 17
4.2 Pedagogisk leders rolle.....	17 – 20
4.3 Hvordan praktiseres barns medvirkning i innerommet?.....	20 – 22
4.4 Hvordan påvirker barns medvirkning i innerommet barna?.....	22 – 23
5.0 Avslutning.....	24
6.0 Litteraturliste.....	25
7.0 Vedlegg.....	26

7.1 Intervjuguide.....	26
7.2 Informasjons og samtykkeskjema.....	27 – 30

1.0 Innledning

Denne oppgaven handler om hvordan pedagogisk leder tilrettelegger for barns medvirkning i forhold til barnehagens innerom. I rammeplanen for barnehagen – innhold og oppgaver, heter det at «Barnehagen skal være bevisst på barns ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 27). Noe jeg var sikker på da jeg startet prosessen med bacheloroppgaven, var at jeg ville trekke inn medvirkning. Dette er noe jeg finner interessant og spennende. Jeg kom frem til at barnehagens innerom var et tema jeg ønsket å finne ut mer om. Hovedfokuset i oppgaven er hvordan pedagogisk leder legger til rette for dette, med konkrete eksempler for hvordan det praktiseres.

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Noe av begrunnelsen for valg av tema var som tidligere nevnt at jeg ønsket å trekke inn medvirkning. Holte & Monrad – Hole (2018) skriver om at barnehagens rom kommuniserer alltid. Dette gjelder både holdninger og verdier til de ansatte, men også tradisjoner og tilfeldigheter. I en del barnehager kan lekemiljøene oppfattes som stillestående, urørlige og forutsigbare. Rommene kan ha definerte, tydelige føringer for hva som skal lekes, for eksempel med kjøkkenkrok, bilbane og legosone. Leken blir skrudd fast i veggen, med hyller, benker og annet materiell som ikke kan flyttes på. Hva gjør dette med lekemiljøet i barnehagen? Blir barna hindret i å skape, endre og videreutvikle sin egen lek, når rommet allerede er så klart definert på hva som skal lekes? (Holte & Monrad – Hole, 2018, s. 90 – 92). Når jeg leste dette kapitlet fikk jeg med en gang lyst til å finne ut mer om dette, utforske og skaffe meg ny kunnskap om temaet. Selv har jeg også erfaringer med barnehager som har tydelige føringer for hva som er ment å leke i de ulike rommene. Man ser ofte både kjøkkenkroker, ballrom og store hyller som deler rommene inn i mindre soner. Hva er det som gjør at rommene er innredet slik de er, hva er begrunnelsen og hvor mye er barna involvert? Dette året har jeg gått fordypningen barndom, helse og livsmestring. I henhold til et livsmestringsperspektiv er også dette med innerom et interessant tema. I rammeplanen for barnehagen, innhold og oppgaver, heter det at «Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11). Hvordan trivsel, livsglede, mestring og følelse av

egenverd kan virke inn på barns medvirkning, og da i denne sammenhengen i lek i forhold til innerommet er også noe jeg hadde mer lyst til å finne ut av.

1.2 Presentasjon av problemstilling og struktur i oppgaven

Jeg har valgt problemstillingen: «**Hvordan tilrettelegger pedagogisk leder for barns medvirkning i lek i forhold til barnehagens innerom på storbarnsavdeling?**».

Innledningsvis ønsker jeg å belyse relevant teori som jeg skal bruke videre i drøftingen av funn og resultater. Teorikapitlet omhandler både barnehagens innerom, lek, medvirkning, pedagogisk leders rolle og livsmestring. Deretter vil jeg skrive om metoden, adgang til felten, valg av informanter, og gjennomføring. Til slutt kommer et kapittel hvor jeg presenterer funn og drøfter disse opp mot problemstillingen. Dette kapitlet har jeg valgt å dele i fire.

2.0 Teorikapittel

I dette kapitlet skriver jeg om teori jeg mener er relevant for problemstillingen min. Jeg belyser både det materielle tilbudet, medvirkning, pedagogisk leders rolle, lekemiljøer og livsmestring.

2.1 Rom for hvem?

Innredning og lekeutstyr vil i stor grad påvirke et roms brukskvalitet. I nye barnehagebygg kan man se at «spesialrom» som for eksempel vannrom, kjøkken, gymrom blir etablert. På denne måten legges det opp til spesifikke og forutbestemte aktiviteter (Høyland & Hansen, 2012, s. 39). Om disse rommene blir slike over lange perioder, eller om de er mer midlertidig, blir her viktig å finne ut av. Temarom er en måte å inspirere til spesifikke aktiviteter, disse skapes i tråd med ulike intensjoner om hva som skal lekes der. For eksempel et eventyrrom, bilrom eller bokstavrom. Rommene blir benyttet som et virkemiddel for den pedagogiske virksomheten. Hva som legges til grunn for at rommene blir utarbeidet slik de er, vil være en viktig faktor for om de blir brukt, og om de blir interessante for barna. Slike temarom eller «spesialrom» kan virke forutbestemt, og på denne måten redusere barns muligheter til å fritt bruke rommene på ulike måter. Funksjonsbestemte rom kan støtte oppunder pedagogens

styrte aktiviteter, men i liten grad stimulere til barns egen frie lek og læring (Høyland & Hansen, 2012, s. 39 – 40).

2.2 Det materielle tilbudet

Thorbergesen (2007) snakker om at det kan være tilfeldig hva barnehagene utstyres med, og de faglige begrunnelsene kan være mangelfulle. Hvilken betydning de ytre stimuliene som lekemateriell og rommets innredning har for barns indrestyrte motivasjon til å leke, kan virke svært viktig (Thorbergesen, 2007, s. 232). Den danske pedagogen Torben Hangaard Rasmussen (Thorbergesen, 2007) hevder at leken er et møte mellom barnets indre og ytre. Barn tenker ikke først og så leker, men barnet tenker, fantaserer og leker på samme tid. Tenkningen virkeliggjøres gjennom lekens kroppslige og materielle uttrykk og gjør det usynlige synlig (Thorbergesen, 2007, s. 233). Barns lek er uforutsigbar, hver lekesekvens er nyskapende, genuin og styrt av akkurat de barna som deltar i leken. Hvilke rom vi tilbyr barna i barnehagen blir derfor så inderlig viktig for deres lek. Det er vel ikke lekemateriellet som skal avgjøre hva leken blir til, men leken som skal avgjøre om et objekt blir til lekemateriell (Thorbergesen, 2007, s. 233).

2.3 Lekens egenverdi

Personalets kunnskap om lekens egenverdi er sentral. Den gleden og fryden barn opplever gjennom å leke *sin* lek, må anerkjennes. Det er dette som bør være utgangspunktet for utarbeidingen av rommene i barnehagen. Det barn ønsker å gjøre i barnehagen er å leke, lek og vennskap har et stort fokus i barns egne tanker om hva en god barnehagehverdag skal inneholde. Lek kan være en av barnas viktigste uttrykksformer, og dette forplikter voksne i barnehagen til å skue mot leken når barns medvirkning skal realiseres. I lek kommer barn med uttrykk som forteller noe om dem selv og de interesser de bringer med seg inn i barnehagen. Å ta disse interessene, disse begynnelsene, på alvor skaper muligheter for hvert enkelt barn til å være demokratiske subjekter i barnehagen. I tillegg ligger et potensial her til å videreutvikle barnehagens innhold (Kristiansen, 2011, s. 196). For å forstå dette ytterligere, er det sentralt å løfte frem en definisjon på hva medvirkning egentlig handler om.

2.4 Hva er medvirkning?

Medvirkning har fått en stor plass i rammeplanen, og det vektlegges som svært viktig og sentralt. I Rammeplanen for barnehagen – innhold og oppgaver heter det blant annet at «Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barna skal kunne erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 27). For å forstå hva medvirkning egentlig handler om kan man dele ordet opp i to. *Med* kan forstås som at ordet forteller oss at det er sammen med noen eller i et fellesskap. *Virkning* forteller oss at det man gjør fører til noe. At man påvirker, deltar og bidrar til endring. Som en helhet kan man tenke seg at ordet medvirkning handler om at barns stemme blir tatt på alvor, og har påvirkning i fellesskapet. Som i sitatet over forteller rammeplanen hva medvirkning blant annet handler om i barnehagen. Dette er en forpliktelse til at barns synspunkt skal vektlegges og ha konsekvenser for det pedagogiske arbeidet. I henhold til dette er man forpliktet til å systematisere hvordan man innhenter barns synspunkter (Bae, 2006, s. 8). Når barn opplever demokrati og medvirkning i barnehagen, vil dette både legge føringer for hvordan de ser på seg selv, på andre og ha noen positive effekter de kan ha med seg videre i livet.

2.5 Pedagogisk leders rolle

Den viktigste ressursen for et kvalitativt godt tilbud i barnehagen er personalet (Eggesbø, 2012, s. 254). For å lære hvordan barn tenker, og barn tenker ulikt, er det viktig at ansatte i barnehagen er gode lyttere. En av oppgavene til en pedagogisk leder er å veilede resten av personalet på avdelingen. Så noe som er sentralt i et slikt arbeid er at pedagogisk leder har det overordnede ansvaret for at resten av personalet også forstår hva pedagogisk dokumentasjon går ut på. I oppgaver, samtaler, prosjekter kan de ansatte utfordre barns tanker, da som medforskere sammen med barn. Her blir det viktig med dokumentasjon. Når man dokumenterer, blir barns uttrykk og læreprosesser synliggjort, slik at forståelsen for barns tanker og hvordan de lærer blir større. Med utgangspunkt i barns egne strategier må de ansatte skape et miljø hvor barns tanker blir tatt på alvor. Det som blir viktig er å vedlikeholde dette miljøet, slik at barnegruppens interesser og behov alltid er fokus (Eggesbø, 2012, s. 254).

2.6 Fleksible og endringsvillige lekemiljøer

Et ord det ligger et stort potensialet i for at barn kan medvirke i sin egen hverdag og lek, er fleksibilitet. Didaktikk er et sentralt begrep innen pedagogikken og barnehagehverdagen, samme med de relasjonelle faktorene endres og utvikles dette og er i bevegelse hele tiden i barnehagen. For at barns behov skal ivaretas og møtes på best mulig måte, trengs det da fleksible og endringsvillige lekemiljøer slik at disse behovene blir møtt. Lekemiljøene i barnehagen må være i konstant bevegelse sammen med barna, på denne måten kan leken bli tatt på alvor og ses på som avgjørende for at barna skal trives i barnehagen. Da må den, praktisk talt, skrus løs fra veggen. For at man skal klare dette trengs det lekemiljøer hvor materialene i barnehagen kan flyttes på, skyves til siden, settes sentralt, pakkes bort og trilles frem (Holte & Monrad-Hole, 2018). De mener at svært lite av inventar og materiell trenger å ha faste plasser. Da får man et miljø hvor det definerte møter det udefinerte, og hvor barna kan endre sitt miljø til det beste for leken. Møter barna et slikt miljø er det rommene som tilpasser seg leken, og ikke leken som må tilpasse seg rommene (Holte & Monrad – Hole, 2018, s. 97). I slike lekemiljøer får barn i større grad mulighet til selv å tenke, samarbeide, vurdere løsninger, teste dem ut, forkaste og prøve på nytt.

De barna som opplever at rom er endringsvillige, og har kunnskap om hvilket material som finnes i barnehagen, uavhengig av om de ser dem eller ikke, vil føle en stor anerkjennelse av sin lek. Her har de ansatte en viktig rolle når det kommer til å tilrettelegge barnehagens lekemiljø slik at barn har lyst til å leke. Og har en pedagogikk som fører til at omgivelsene lokker til lek, og som legger til rette for at barna videreutvikler leken slik de ønsker. Dette er en omsorgsfull tilrettelegging og en aktiv involvering (Holte & Monrad – Hole, 2018, s. 97).

Lekemiljøer som legger til rette for dette fremstår som at ingenting er gitt av seg selv. I motsetning til hva definerte lekemiljøer kan gjøre. I et udefinert lekemiljø får barn muligheten til å tenke selv, nytt og kreativt. Slike egenskaper har den kraften at om de øves opp over tid, kan det dannes indre arbeidsmodeller hos barn, som jeg tidligere har gjort rede for. Som igjen spiller en rolle for hvordan barn håndterer motstand også i livet på andre måter. Når de er barn, og senere som voksne (Holte & Monrad – Hole, 2018, s. 98).

2.7 Livsmestring

I rammeplanen for barnehagen – innhold og oppgaver, heter det at «Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11).

Livsmestring handler om de positive kreftene i barns liv. Som trygghet, lek og mestring i barnehagehverdagen. De tre begrepene positiv psykologi, salutogenese og motstandskraft kan være med på å beskrive ytterligere hva som skal til for å styrke barns livsmestring. Positiv psykologi handler om hva som fremmer positiv utvikling. Her legges det vekt på å undersøke positive følelser, positive karaktertrekk og positive samfunnsinstitusjoner. Vektlegger man disse fenomenene istedenfor å hemme skjevutvikling vil dette øke barns trivsel. Salutogenese fremmer at barn er et åpens system som aktivt er i samspill med sine omgivelser. Barnet er en aktør i sin egen utviklingsprosess, og ikke et objekt som passivt blir påvirket av andre og omgivelsene. Innenfor salutogenesen finner man et sentralt begrep kalt *opplevelse av sammenheng*. Det å oppleve en sammenheng i det som skjer i livet vil også fremme mestring hos barn. Hvordan barnet opplever livet som begripelig, håndterbart og meningsfylt, vil virke inn på denne prosessen.

Motstandskraft (resiliens) utvikles i et samspill mellom barnet og faktorer i miljøet. Dette er ikke en faktor man har eller ikke har, men det er en dynamisk kapasitet hvor man tilpasser seg etter å ha opplevd noe vanskelig, hvor mange faktorer virker sammen. Beskyttelsesfaktorer er noe som kan bidra i denne utviklingen av motstandsressurser, og disse finnes på flere nivåer – barnet selv, hjemmet, barnehagen og samfunnet. Å støtte opp under barns emosjonelle og sosiale utvikling, kan fremme motstandskraft videre i livet. Trygghet å få hjelp til å utvikle en god selvoppfatning er sentralt (Drugli & Lekhal, 2018, s. 21 – 27).

Barnehagen skal være en arena som fremmer barns livsmestring. Livsmestring rommer mange komponenter som er viktige for at barn skal ha det bra i livet, slik som jeg beskrev i forrige avsnitt. Öhman (2012) snakker om at lek er barns primære arena for å uttrykke seg selv. Men leken er også viktig for å etablere god selvfølelse, samt en følelse av kompetanse og mestring. Dette handler om at barn skal få en følelse av at de kan ta initiativ. Pedagogiske ledere har et ansvar for å skape et stimulerende lekemiljø sammen med barna, samtidig som de har et ansvar for at det er et positivt lekeklima i barnegruppa (Öhman, 2012, s. 15). Når leken er en

viktig arena for å etablere god selvfølelse og en følelse av mestring og kompetanse, kan det å jobbe med barns medvirkning i innerrommet fremme disse komponentene. I rammeplanen for barnehagen – innhold og oppgaver, heter det at «Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 27). Er pedagogiske ledere bevisste på barnas ulike uttrykksformer i forhold til hva barna viser av interesser når de er i barnehagen, vil dette være en anerkjennelse av barns uttrykk og ønsker. Når leken skal gi barna en følelse av at de kan ta initiativ, er det sentralt at pedagogiske leder er bevisste sin rolle om å observere hva barna har av interesser. Observerer pedagogiske ledere hva barna har av interesser, og tar dette med videre i arbeidet med utforming av barnehagens innerom, vil dette også være med på å fremme barns livsmestring. Dette fordi barna vil føle *opplevelse av sammenheng*. Og som tidligere beskrevet er dette et sentralt begrep innenfor livsmestring. Noen av elementene som bidrar til opplevelse av sammenheng, er deltagelse og emosjonell nærhet. Deltakelse handler om at barn på hensiktsmessige måter får medvirke i beslutninger som fattes. Og emosjonell nærhet handler blant annet om at barn føler seg forstått og anerkjent (Drugli & Lekhal, 2018, s. 24).

3.0 Metodekapittel

I dette kapitlet skal jeg skrive om hvilken metode jeg har valgt, planlegging av datainnsamling og adgang til felten, utvalg av informanter, beskrivelse av gjennomføring, analysearbeid, metodekritikk og etiske retningslinjer.

3.1 Valg av metode

Når man skal velge metode, skilles det mellom kvalitativ og kvantitativ metode. Siden jeg skulle finne ut mer om hvordan pedagogisk leder legger til rette for barns medvirkning i lek i forhold til barnehagens innerom, mener jeg det mest nærliggende valget var en kvalitativ metode.

«Kvalitative metoder er et felt i utvikling. Feltet pregs av entusiasme, spenning og nye muligheter for forskning. Kvalitative metoder studerer livet fra innsiden og retter oppmerksomheten mot hvordan vi lever vårt liv. Feltet preges av nye perspektiver, nye metoder og nye områder for forskning» (Thagaard, 2018, s. 11).

Med en kvalitativ kan jeg studere barnehagens arbeid med området fra innsiden, og rette oppmerksomheten mot hvordan pedagogisk leder velger å arbeide på avdeling. Kvalitative metoder kan deles i fem kategorier: observasjon, intervju, analyse av foreliggende tekster og visuelle uttrykksformer, analyse av audio- og videoopptak og internett (Thagaard, 2018, s. 12). Til min oppgave valgte jeg intervju som innsamlingsstrategi. Dette er den mest anvendte metoden innenfor kvalitativ forskning. Med et intervju fikk jeg kunnskaper om hvilke synspunkter og perspektiver de hadde på problemstillingen min. Siden intervju gir et særlig godt grunnlag for å få innsikt i personers erfaringer, tanker og følelser, og siden de erfaringene som informantene forteller om er forankret i deres liv, og derfor preges av den forståelse de har av sine opplevelser, var valget av både metode og innsamlingsstrategi riktig for meg i forhold til problemstilling (Thagaard, 2018, s. 89).

3.2 Planlegging av datainnsamling

Når jeg hadde bestemt meg for å ha en kvalitativ metode og intervju som innsamlingsstrategi, begynte jobben med å utarbeide en intervjuguide. Jeg bestemte meg for å ha en semistrukturert utforming som fremgangsmåte. Denne metoden karakteriseres som en delvis strukturert tilnærming. I en slik tilnærming er hovedsakelig temaene for prosjektet bestemt på forhånd men rekkefølgen av temaene bestemmes underveis i intervjuet. Jeg bestemte meg for å ha tre hovedtema i min intervjuguide (se vedlegg 1). Med ett hovedspørsmål for hvert tema, samt 1 – 3 oppfølgingsspørsmål til hvert av temaene. Jeg utarbeidet intervjuguiden slik at jeg startet med noen oppvarmingsspørsmål om informantens bakgrunn. Dette fordi jeg ønsket stemningen i rommet skulle være god og lystbetont. Ved å starte med noen oppvarmingsspørsmål, samt en mer uformell samtale som ikke handlet om faget, tror jeg førte til at både jeg og informantene ble tryggere på hverandre før selve intervjuet startet.

I en semistrukturert fremgangsmåte kan man følge med på informantenes beskrivelser, og inkludere temaer som ikke var planlagt på forhånd. Dette om informanten begynner å fortelle om noe som kan være svært interessant for problemstillingen. På grunn av dette sendte jeg ikke oppfølgingsspørsmålene mine til informantene før selve intervjuet, kun hovedspørsmålene. Oppfølgingsspørsmålene hadde jeg i bakhånd, som spørsmål jeg kunne stille, om ikke informantene kom med noe annet som kunne vært enda mer interessant for oppgaven. Eller for å få informantene til å uttrykke seg mer konkret om erfaringer, eller om

de har noen eksempler. I et kvalitativt forskningsintervju er det en samtale mellom forsker og informant som styres av temaer forskeren ønsker å få kunnskaper om, og de temaene informanten tar opp (Thagaard, 2018, s. 91).

3.3 Utvalg av informanter

Da jeg skulle skaffe meg informanter til oppgaven min startet jeg med å høre med barnehager jeg kjente til hadde jobbet med temaet barn og rom. Jeg sendte de en melding for å høre om de var interesserte i å stille til intervju. Jeg fikk tilbakemelding fra to barnehager, derav hadde jeg to informanter. Siden jeg viste at de hadde jobbet med barn og rom, ble det ekstra interessant å høre hvordan de legger til rette for barns medvirkning i lek, i forhold til dette. Dette var ikke personer jeg kjente godt til fra før, eller omgås på privaten. Kun personer jeg hadde hørt har jobbet med temaet barn og rom.

I en intervjustudie representerer utvalget personer. I min studie hadde jeg to informanter, så utvalget var relativt lite, derfor var det viktig at jeg hadde et utvalg av informanter som var hensiktsmessig for problemstillingen og temaet for oppgaven. Siden jeg visste at begge informantene hadde jobbet med barn og rom, noe jeg også ønsket at mine informanter skulle gjøre, har jeg hatt et strategisk utvalg. Strategisk utvalg betyr at man systematisk velger informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til den problemstillingen man har (Thagaard, 2018, s. 54). Siden problemstillingen min var «Hvordan jobber pedagogisk leder med barns medvirkning i lek i forhold til barnehagens inne-rom på storbarnsavdeling», var begge informantene mine pedagogiske ledere i hver sin barnehage. Begge informantene var utdannet barnehagelærere, og de hadde jobbet som pedagogiske ledere i mange år. Derfor hadde de gode forutsetninger for å svare på spørsmålene mine.

3.4 Gjennomføring av datainnsamling

Begge de intervjuene jeg hadde var på informantenes arbeidsplass. Vi satt på et kontor hvor vi fikk være alene, uten forstyrrelser av at noen andre gikk ut og inn fra kontoret. Etter begge intervjuene satt jeg igjen med den erfaringen at det gikk veldig bra, jeg følte jeg både lyttet godt til informantene, og stilte både nye spørsmål og oppfølgingsspørsmål på rett tid. Noe også Thagaard (2018) fremmer som et viktig punkt. Hun mener man må finne en balanse

mellom å spørre og lytte. Informanten skal få anledning til å fremme sine synspunkter uten at jeg som intervjuer avbryter. Samtidig er det viktig at informanten får tilbakemeldinger som bidrar til at både jeg og informanten får en felles forståelse av temaene i intervjuet (Thagaard, 2018, s. 100). I forhold til at dette var en ny situasjon for meg, siden jeg ikke hadde gjort et slikt type intervju tidligere, føler jeg at jeg fylte rollen ganske godt. Det som var viktig for meg var at jeg forsøkte å skape en tillitsfull og fortrolig atmosfære. Jeg måtte etablere god kontakt med informanten for at hun skulle oppmuntres til å gi fylldig informasjon om de temaene jeg ønsket å skaffe meg kunnskaper om. Det må skapes en atmosfære slik at informanten føler seg trygg og har lyst til å fortelle om sine erfaringer og synspunkter (Thagaard, 2018, s. 99). Derfor startet jeg intervjusekvensen med noen oppvarmingsspørsmål. På denne måten kunne begge bli litt mer fortrolig i situasjonen før vi startet med refleksjonsspørsmålene. Jeg opplevde også at begge informantene var engasjerte under intervjuet og hadde både kunnskaper og et ønske om å fortelle og dele. Jeg opplevde også at noen av spørsmålene mine fikk informantene til å reflektere over sitt arbeid i barnehagen. Dette synes jeg var utrolig interessant fordi det førte til en samtale hvor også informantene kom med nye tanker som de ikke hadde tenkt på tidligere. Da kunne jeg stille oppfølgingsspørsmål som jeg ikke hadde tenkt på tidligere, men som ble svært interessante i oppgaven.

3.5 Analysearbeid

Med en gang jeg var ferdig med hvert intervju, transkriberte jeg umiddelbart intervjuene. Dette fordi jeg ønsket at jeg skulle ha intervjuet ferskt i minne når jeg gjorde transkriberingen. I første omgang transkriberte jeg hele intervjuet, jeg lot ikke noe være som jeg da mente jeg ikke hadde bruk for. Da det kunne hende jeg ville få bruk for det likevel. Jeg brukte et temasentrert analyse som metode. Noe som karakteriserer denne metoden er at oppmerksomheten rettes mot temaer som er representert i prosjektet. Jeg startet med å analysere data om hvert tema fra de to informantene jeg hadde. På denne måten kunne jeg gå i dybden på de enkelte temaene (Thagaard, 2018, s. 171). Senere silte jeg ut det jeg ikke hadde brukt for, og fokuserte på det jeg ønsket å bruke i prosjektet mitt. Selve analysearbeidet var noe jeg brukte mye tid på. Jeg synes det var en utfordrende prosess å skille det som var mest relevant for prosjektet, og det jeg ikke skulle ta med. Jeg brukte mye tid på akkurat dette, men føler arbeidet var avgjørende for oppgavens kvalitet.

3.6 Metodekritikk

Reliabilitet og validitet er to sentrale begreper for å vurdere studiets troverdighet. Reliabilitet handler om en kritisk vurdering av om prosjektet gir inntrykk av at den forskningen som er utført, er pålitelig og tillitsvekkende. Det handler også om at hvis en annen forsker hadde anvendt de samme metodene, ville hun ha kommet frem til de samme resultatene (Thagaard, 2018, s. 187). Siden jeg har valgt en kvalitativ metode, og har samlet inn data gjennom samtale med to informanter, hadde man ikke fått samme resultat ved gjentatte målinger. Hadde jeg valgt to andre informanter, eller en annen student hadde brukt samme metode, men med andre informanter, ville ikke resultatet vært det samme. Min førforståelse av temaene jeg studerte kunne også ha preget hvilket materialet jeg mente var relevant for min oppgave. Men i forhold til at jeg var bevisst på at jeg skulle fokusere på det informantene hadde av erfaringer og informasjon og komme med, mener jeg dette er med på å styrke oppgavens pålitelighet og troverdighet.

Jeg brukte lydopptaker under intervjuene for å sikre at jeg fikk med all den informasjonen informantene hadde. Jeg sendte den ferdig transkriberte teksten tilbake til de for en bekreftelse på at de er enige i det materialet jeg skulle drøfte og tolke, var noe de sto inne for å ha sagt. Kort sagt om jeg hadde forstått det de formildet til meg og fått det riktig nedskrevet (transkribert). Dette mener jeg også styrker oppgavens pålitelighet og troverdighet.

Validitet er knyttet til resultatene av forskningen og hvordan man har fortolket datamaterialet. Det handler også om gyldigheten av de tolkningene jeg har kommet frem til (Thagaard, 2018, s. 189). Den metoden jeg brukte, altså en kvalitativ metode, med intervju som innsamlingsstrategi vil jeg si var den mest hensiktsmessige og beste metoden å bruke for å skaffe informasjon til drøfting av problemstillingen. Siden jeg foretok meg et strategisk utvalg av informanter, vil jeg også si at dette er med på å styrke validiteten til oppgaven min. Problemstillingen min retter fokus mot hvordan pedagogiske ledere jobber med medvirkning i lek i forhold til barnehagens inne-rom på sin avdeling. Denne problemstillingen retter søkelys mot hver enkelt pedagogisk leders forståelse og praktisering. Derfor gir oppgaven et innsyn i hvordan man kan jobbe med temaet i barnehagen, og kan ikke ses i sammenheng med andre barnehager, eller at mine funn kun er riktig måte å praktisere temaet på. For å styrke oppgavens validitet ytterligere kunne jeg også ha brukt observasjoner som en innsamlingsstrategi. Men på grunn av den situasjonen samfunnet står ovenfor akkurat nå, lot dette seg ikke gjøre.

3.7 Etiske retningslinjer

Informantene ble informert om undersøkelsens overordnede mål, i form av et informasjons og samtykkeskjema som jeg sendte ut. I informasjons og samtykkeskjemaet sto det blant annet noe om formålet med prosjektet, hva det innebar å delta, deres rettigheter, og deres personvern. Altså hvordan jeg oppbevarte og brukte deres opplysninger. De fikk også informasjon om at det var frivillig og delta, og at de kunne trekke seg når som helst. Jeg brukte fiktive navn på informantene, og var bevisst på å slette lydopptak rett etter transkriberingen var ferdig. I forhold til konsekvenser, opplevde jeg at ene informanten takket for samtalen vår og sa den hadde vært lærerik og interessant. Hun fortalte at de jobbet med temaet som var formålet med prosjektet, noe jeg også visste, men at noen av mine spørsmål hadde fått henne til å reflektere over hvordan de kan jobbe med dette ytterligere. Noe jeg synes var veldig hyggelig.

4.0 Drøfting – mine funn

I dette kapittelet skal jeg presentere funn og drøfte disse ut fra problemstilling: *«Hvordan tilrettelegger pedagogisk leder for barns medvirkning i lek i forhold til barnehagens innerom på storbarneavdeling?»*. Kapitelet er delt inn i fire underkapitler. Ved at jeg intervjuet to forskjellige barnehagelærere fikk jeg sett både likheter og forskjeller rundt barnehagenes måte å praktisere barns medvirkning i lek i forhold til inne-rommet på. Disse to pedagogiske lederne har fått fiktive navn og jeg kaller de «Anne » og «Monica».

4.1 Lekemiljø i innerom

Noe av det Anne fortalte meg under intervjuet var at på hennes avdeling var det stor variasjon i forhold til hvordan barn tar i bruk rommet i sin lek, ikke bare mellom kjønn, men fra barn til barn. Noen bruker hele rommet, er kreative, utforskende og kan leke, eller være aktive sammen med andre i alle kroker av rommet. Andre barn behøver mer definerbart materiale for å bli inspirert til lek inne, og noen barn velger bordaktiviteter eller småpusling med eks. lego der hvor legoen er. «Det jeg mener er viktig å tenke på når vi bringer inn nytt materiell i barnehagen er at det er noe barna er opptatt av og at materiellet har flere bruksområder som kan fenge flere barn» forteller Anne. Som jeg skrev i teoridelen vil «spesialrom» som for eksempel vannrom påvirke et roms brukskvalitet. Slike rom legger også opp til spesifikke og

forutbestemte aktiviteter (Høyland & Hansen, 2012, s. 39). Når Anne forteller at hun er opptatt av at nytt materiell som bringes inn i barnehagen skal ha flere bruksområder som fanger flere barn, kan det tyde på at «spesialrom» ikke er noe de legger vekt på i Annes barnehage, men det er noe de har tilgjengelige. Da hun også forteller at noen barn behøver mer definerbart materiale for å bli inspirert til lek inne. Det tyder på at materialet som bringes inn i barnehagen hos Anne først og fremst er noe barna er opptatt av – som hun sier. Men at det også er mulig å bruke materialet på forskjellige vis, altså at materialet har flere bruksområder. Dette tyder også på at materialet heller ikke legger opp til spesifikke og forutbestemte aktiviteter. Men at materialet er tilgjengelig slik at barna selv kan velge om de ønsker å leke med det eller ikke. Her kommer også barns medvirkning inn, fordi Anne forteller at «Noen barn velger bordaktiviteter». Dette tyder på at barna interesserer seg for bordaktiviteter og ønsker å leke med det.

Ulempen med slike «spesialrom» er at de kan virke forutbestemt, og på denne måten redusere barns mulighet til å fritt bruke rommene på ulike måter (Høyland & Hansen, 2012, s. 39). Men slike «spesialrom» har også noen positive sider. I forhold til det Anne forteller kan det se ut til at det også kan være en fordel å ha slike «spesialrom» *tilgjengelig* for barna. «Jeg mener at det ikke er så store forskjeller på kjønn hos oss, men det er forskjell på barn. I hovedsak så er kanskje gutter mer aktive på bygg og konstruksjon, og jenter mer på bordaktiviteter. Men her er det mange unntak.» Når noen barn behøver definerbart materiale for å leke, er slike temarom til stor hjelp. Annes barnehage hadde også bygg og konstruksjoner som tema på sin avdeling fordi dette var noe barna var opptatt av. Så at temarommene er utarbeidet med tanke på barns medvirkning og interesser kan være en viktig faktor for at de blir brukt og dette støtter også opp om barns egen frie lek og læring. Selv om de har temarom på avdelingen, forteller hun om at noen av barna bruker hele rommet, og er kreative rundt hele avdelingen. Og et slikt skille kan være viktig for at barns medvirkning i lek i inne-rommet skal finne sted. Videre forteller Anne at det utspiller seg mest rollelek med mor, far og barn, bygg og konstruksjon både med klosser, tepper, stoler, og bygging med Lego/ duplo. Et slikt syn på utarbeiding av rommet ser jeg i sammenheng med teorien om at hva som legges til grunn for at rommene blir utarbeidet slik de er, er en viktig faktor for om de blir brukt, og om de blir interessante for barna (Høyland & Hansen, 2012, s. 39). Når utarbeiding av «spesialrom» også er med hensyn til barns medvirkning, altså hva de interesserer seg for, vil dette være en årsak til at også disse rommene også blir brukt.

Monica forteller at barna på avdelingen bruker alle rommene godt, og at de er over alt. For eksempel i grovgarderoben. Dette forteller hun kan bli en utfordring fordi de voksne må ha tilsyn og vite hvor barna er. Og at de må tenke på at det er en trygg plass å leke. Da kan den kjedelige beskjeden at de ikke kan leke der komme, som kan begrense leken og kreativiteten til barna. Dette forteller Monica at hun synes er et dilemma. «Da sier vi til barna at de ikke kan leke i grovgarderoben, men at de heller kan gå på avdelingen, nettopp fordi vi har ansvaret for barna og ikke kan la barna leke uten tilsyn.» Hun forteller at når de lukker døra til grovgarderoben er barna i sin egen verden, og at det helt sikkert er en fantastisk lek der, men at de må ta den vurderingen at barna ikke kan leke uten tilsyn.

Hun forteller at det er mye rollelek, både blant de minste til de største. Det rolleleken som tar størst plass på avdelingen. Når Monica forteller at barna på avdelingen bruker alle rommene godt kan dette være et tegn på at barna synes det er gøy og interessant å leke der. Samtidig forteller hun om at barna kan ønske å leke i grovgarderoben, men at de har besluttet at dette får ikke barna lov til. I forhold til barns medvirkning i innerommet kan dette ses på med forskjellige synspunkter og det kan være et dilemma, slik som Monica forklarer. Hva er det som gjør at barna ønsker å leke i grovgarderoben, hva er spennende der, har barna for få plasser de kan «gjemme» seg bort på og ha sin egen frie lek på avdelingen? I lek kommer barn med uttrykk som forteller noe om de interessene de bringer med seg inn i barnehagen. Å ta disse interessene, disse begynnelsene, på alvor skaper muligheter for hvert enkelt barn til å være demokratiske subjekter i barnehagen (Kristiansen, 2011, s. 196). For at barna skal være demokratiske subjekter i barnehagen, er observasjon av hva barna velger å leke når de leker fritt på avdelingen viktig. På denne måten kan pedagogiske ledere bygge videre på barnas interesser, som også blir en mulighet for barna til å medvirke i leken i forhold til barnehagens innerom.

4.2 Pedagogisk leders rolle

For Anne var det barnas interesser hun la til grunn for utforming av rommet. Hun forklarte at de observerer hva som blir møteplasser på avdelingen for barna, for så å reflektere sammen over hvordan de kan skape flere slike møteplasser for den barnegruppa de har. Like etter jul hadde de endret på lekemiljøet på avdelingen i forbindelse med pedagogisk dokumentasjon. Da de hadde sett at rommet hadde for få møteplasser. Hun fortalte at det ble mye uro inne, mye vandring og alt for få møteplasser i forhold til antall barn. De malte en krittvegg for å utnytte et hjørne bedre, og de bygde inn en kube og satt den midt på gulvet slik at det ble en

møteplass hvor barna kunne få være litt i fred. Hun forteller også om at de pleier å ha «møter» sammen med barna om hva de ønsker seg på avdelingen, og at dette er en av de virkemidlene de bruker for at barna skal involveres i utforming av rommene. I teoridelen gjorde jeg rede for at den viktigste ressursen for et kvalitativt godt tilbud i barnehagen er personalet. Personalet må være gode lyttere, og i samtaler og prosjekter kan de ansatte utfordre barns tanker, da som medforskere med barna. Noe som står sentralt for at man skal få til dette er pedagogisk dokumentasjon (Eggesbø, 2012, s. 254). Anne kom med et eksempel hvor de skulle bygge om kubene de hadde på avdelingen. Da de så at den ble for åpen til å skape god lek og et rom man kunne gjemme seg bort i. Hun forklarte at de fikk mange gode tips fra barna gjennom samtaler og ut i fra dette måtte ta noen valg rundt hva som var realistisk å få til der og da. Hun fortalte også at hovedårsaken i deres valg av lekemateriell på avdelingen var bygg og konstruksjoner ettersom de over tid har sett at det er det barna er opptatt av, og derfor valgt å ha fokus på det. Gjennom samtaler og observasjoner synliggjør man barnas uttrykk og læreprosesser, og forståelsen for barns tanker blir større. Med utgangspunkt i dette kan de ansatte skape et miljø i barnehagens innerom hvor barns tanker blir tatt på alvor (Eggesbø, 2012, s. 254). Dette ser jeg i sammenheng med hva Anne forteller meg om hvordan hennes barnehage velger å utforme rommet. Da de både har hatt samtaler og observasjoner om hva barna ønsker seg på avdelingen. I rammeplanen for barnehagen – innhold og oppgaver heter det at «Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle det pedagogiske virksamheten» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 39). Anne og de andre ansatte på hennes avdeling vært gode lyttere og observert barna gjennom pedagogisk dokumentasjon. På denne måten har de også fått til et godt arbeid med barns medvirkning i forhold til lek i inne-rommet. Når man jobber systematisk med pedagogisk dokumentasjon, kan man få et bedre innblikk i hvordan man kan skape et miljø hvor barns tanker blir tatt på alvor. Og jobber man med pedagogisk dokumentasjon over en lang periode vedlikeholder man det gode miljøet, slik at barnegruppens interesser og behov alltid er i fokus (Eggesbø, 2012, s. 254). Dette kan også ses i sammenheng med begrepet *opplevelse av sammenheng* (Drugli & Lekhal, 2018). Hvor deltakelse og emosjonell nærhet er elementer som bidrar til livsmestring. Anne som pedagogisk leder fortalte at de hadde både observert og hatt «møter» med barna, på denne måten har barna på en hensiktsmessig måte fått medvirke i beslutninger om hvordan innerommet skal være. Samt at barna vil føle seg forstått og anerkjent, derav emosjonell nærhet, fordi det barna har fortalt på «møtene» har blitt ført videre til endring av innerommet (Drugli & Lekhal, 2018, s. 24).

Når jeg spurte Monica hvilke kriterier hun la til grunn for utforming av rommet, fortalte hun at noe av det hun så på som viktig for sin avdeling var at rommene skapes eller legges til rette i forhold til barnas høyde, og at dette var noe hun brukte mye tid på med sine medarbeidere på avdelingen. Hun hadde brukt avdelingsmøter til å reflektere over hvordan det egentlig er for barna å komme inn i avdelingen eller i de ulike rommene. «Noen ganger ser vi et rom kun fra vårt perspektiv eller høyde, og da ser vi bare øverste hylle. Da bruker jeg å anbefale mine kolleger å stå på knær, for å se hva de ser. Det er et fint utgangspunkt for å skape et rom for barn og ikke for oss voksne.» Som jeg skrev i teoridelen har ytre stimuli som lekemateriell og rommets innredning en stor betydning for barns indrestyrte motivasjon til å leke. Hvilke rom vi tilbyr barna i barnehagen blir derfor så inderlig viktig for deres lek. (Thorbergesen, 2007, s. 232 - 233). Å være bevisste på hvordan barna opplever et rom når de kommer inn på avdelingen vil i forhold til hva Thorbergesen (2007), forteller om barns motivasjon til å leke være en viktig bevisstgjøring. At et rom blir innredet i barnehøyde er vel en nokså enkel og selvsagt handling i en barnehage. Men likevel ser de ansatte avdelingen kun fra sin høyde om de ikke praktisk talt setter seg ned på knær og reflekterer over hvordan det er barna opplever rommet. Monicas anbefaling til sine kolleger er derfor en enkel, men viktig handling for barnas opplevelse av avdelingen. Monicas rolle som pedagogisk leder handler jo også om å veilede barne- og ungdomsarbeidere og vikarer. Sitatet fra Monica er et eksempel på hvordan hun veileder sine kolleger på avdelingen.

Den danske pedagogen Torben Hangaard Rasmussen (Thorbergesen, 2007) hevder at leken er et møte mellom barnets indre og ytre. Altså hva barn tenker og hva de opplever. Barn tenker, fantaserer og leker på samme tid. Tenkningen virkeliggjøres gjennom lekens kroppslige og materielle uttrykk og gjør det usynlige synlig (Thorbergesen, 2007, s. 233). Når leken er et møte mellom barns indre og ytre, og at barn tenker, fantaserer og leker på samme tid, er dette et eksempel på hvor viktig barnehagens innredning av rom er. Når Monica legger vekt på å reflektere sammen med sine kolleger hvordan det er for barna å komme inn på avdelingen, og har fokus på å skape et rom for barn og ikke voksne, kan dette også være en form for aksept og tilrettelegging for barnas lek.

Monica fortalte at de endrer på lekemiljøet på avdelingen hele tiden. Da refererte hun til at de endrer plassering på sofa, hva de gjør med det hun kalte «lille-rommet», og at dette da er i stadig endring. Og at de da skal se litt an og endre hvor ting skal være. Hun fortalte videre at

hovedårsaken til at de endret lekemiljøet sist var at de ville skape mer læringsmiljø for barna. «Hovedårsaken til at vi endret lekemiljøet sist var at vi ville skape mer læringsmiljø for barna, som kan skape mer kreativitet og fantasi i lekeverden deres. Jeg tror det er sunt at vi endrer, for da har barna mulighet til å tenke der er det nytt, og da utfordrer vi dem til å tenke nytt også.» Monica fortalte at hovedårsaken til deres valg av lekemateriell på avdelingen er at de er opptatt av å ta vare på ting, altså gjenbruk. Hun mener kreativitet skapes der og da når barna er engasjert, de voksne er engasjert, og de får mulighet til å prøve nye ting.

Her er det noe forskjell mellom de to barnehagene. Anne refererer til at de bruker pedagogisk dokumentasjon for å få et bedre innblikk i hva barna ønsker seg på avdelingen og hva de interesserer seg for. De observerer hva som blir møteplasser for barna, og har dette som utgangspunkt når de skal reflektere over hvordan de kan utarbeide rommene ytterligere – til det beste for barna. I tillegg til at de har «møter» sammen med barna om hva de ønsker seg, er dette et tegn på at barna har stor innvirkning og mulighet til å være demokratiske subjekter i barnehagen. Monica referer til at hovedårsaken til at de endret lekemiljøet var at de ville skape et bedre læringsmiljø for barna. Samt at hovedårsaken til deres valg av lekemateriell på avdelingen er at de voksne er opptatt av å ta vare på ting, altså gjenbruk. Selv om de to pedagogiske lederne har ulike måter de jobber med sin avdeling på, ser man barns medvirkning i lek i forhold til barnehagens innerom i begge uttalelser. I Annes barnehage kommer det tydeligere frem i forhold til at hun nevner både pedagogisk dokumentasjon i form av observasjoner og samtaler, og at de velger materiell ut i fra barnas interesser. Men Monica referer også til at hun mener at kreativitet skapes når barna er interessert, sammen med voksne som er interessert. Dette er jo et tegn på pedagogisk leder, altså Monica, er bevisst på at de ansatte på hennes avdeling skal engasjere seg sammen med barna i det barna interesserer seg for.

4.3 Hvordan praktiseres barns medvirkning i innerommet?

Under intervjuet ønsker jeg å finne ut mer om hvilke tanker Monica og Anne hadde rundt barns medvirkning i innerommet, og om de praktiserer endringsvillige lekemiljøer. Anne forteller at barns medvirkning i barnehagen for henne innebærer at barna får medvirke i leker, materialer og verktøy de har tilgjengelige. «For meg er det viktig at barna får medvirke eller i alle fall si sine tanker om hvordan de ønsker barnehagens innerom skal se ut. At alle føler de blir hørt». Noe det ligger et stort potensial i for at barn kan medvirke i sin egen hverdag og lek er i ordet fleksibilitet (Holte & Monrad – Hole, 2018, s. 96). Er lekemiljøene endringsvillige i

forhold til hva barna ønsker seg og interesserer seg for vil dette være en form for barns medvirkning i innerrommet. Da vil lekemiljøet på avdelingen endre seg i takt med barnas interesser og ønsker, og ikke stagnere. Anne kom med et eksempel hvor de skulle male kubene de hadde på avdelingen, da fortalte hun at det i alle fall kom 10 ulike tips til hva det skulle males på den. Alt fra enhjørning, dinosaur, Elsa, racerbil og regnbue. «Jeg synes det var litt utfordrende å møte alle innspillene barna hadde, men det var viktig for meg at alle ble hørt.» Det Anne forteller er at det er barna som bestemmer hvilke leker, materialer og verktøy de har tilgjengelige, kan være et tegn på at barna får medvirke i hvordan innerrommet skal være, og ikke bare de ansatte. Det kan også tyde på at innerrommets miljø ikke stagnerer, men det endres i takt med barnas ønsker og interesser. Her ble det illustrert at det skapt et miljø i bevegelse sammen med barna. Lekemiljøet i denne barnehagen hadde materialer som kunne flyttes på, skyves til siden, settes sentralt, pakkes bort og trilles frem – helt i tråd med teorien til Holte & Monrad-Hole (2018, s. 97).

Anne fortalte også at barna får medvirke i leker som er tilgjengelige, om de ser det er noe barna er veldig opptatt av tar de en titt på loftet for å se om det er noe de kan tilføye. Inventar og materiell trenger ikke ha faste plasser. På denne måten får man et miljø hvor det definerte møter det udefinerte, og hvor barna kan endre sitt miljø til det beste for leken, og ikke leken som må tilpasse seg rommene (Holte & Monrad – Hole, 2018, s. 97). Det Anne beskriver her kan være en måte å praktisere et endringsvillig miljø på hvor det definerte møter det udefinerte. Barna har kunnskap om at det finnes ulike materiell på loftet, og selv om det ikke står fremme til enhver tid vet de at de kan titte der oppe og ta ulikt materiell ned for å berike leken sin. De barna som opplever at rom er mulig å endre, og har kunnskap om hvilket material som finnes i barnehagen, uavhengig av om de ser dem eller ikke, vil føle en stor anerkjennelse av sin lek (Holte & Monrad – Hole, 2018, s. 97). Dette er også et tegn på at barna får medvirke i hvilke materiell de har tilgjengelige på avdelingen. Som kan fremme barns livsmestring i barnehagen. Når barna får muligheten til å titte på loftet for å se om det er noe de kan tilføye i leken sin der, vil dette føre til at barna får en følelse av at de kan ta initiativ. Helt i tråd med Öhman (2012) sin teori om at barn som føler de får muligheten til å ta initiativ, vil etablere god selvfølelse, samt en følelse av kompetanse og mestring (Öhman, 2012, s. 15).

Anne fortalte også om en annen situasjon hvor barna fikk medvirke, da de så at barna likte veldig godt å tegne på krittveggen. Så de malte en vegg til slik at flere kunne være sammen om det. Lekemiljøer som legger slikt til rette fremstår som at ingenting er gitt av seg selv. I et

undefinert lekemiljø får barn muligheten til å tenke selv, nytt og kreativt (Holte & Monrad – Hole, 2019, s. 98). De får også kjenne på at det legges til rette for medvirkning i innerrommet i forhold til deres lek. Det er barnas ønsker og hva de viser de interesserer seg for som blir grunnlaget for både hvilke materiell som bringes inn på avdelingen og hvordan rommene innredes.

4.4 Hvordan påvirker barns medvirkning i innerrommet barna?

Noe av det Anne fortalte meg var at hun mente det var aktuelt å jobbe med barns medvirkning i forhold til innerrommet fordi barna skal lære gjennom ulike strategier. «Vi må ha materiale og verktøy tilgjengelige som barna synes er spennende slik at de får utforske, og være aktive i egen læreprosess.» Er barna aktive i egen læreprosess er dette en måte å legge vekt på positive karaktertrekk. De vil føle seg sett, hørt og at deres interesser blir anerkjent, og de vil på denne måten få uttrykt sitt syn på barnehagens virksomhet. Dette kan knyttes til begrepet livsmestring, som handler om de positive kreftene i barns liv. Når Anne forteller at hun er opptatt av at barna skal være aktive i egen læreprosess, er dette i tråd med teorien om positiv psykologi. Hvor det legges vekt på positive følelser, positive karaktertrekk og positive samfunnsinstitusjoner (Drugli & Lekhal, 2018, s. 22) Å ha fokus på dette vil øke barns trivsel og livskvalitet. Det at materiell som barna synes er spennende er det som er tilgjengelig på avdelingen, og at barna selv er aktive i egen læreprosess, er en måte å jobbe med både positive følelser, positive karaktertrekk og positive samfunnsinstitusjoner på. Dette fordi det barna viser av positive følelser og positive karaktertrekk i form av interesser blir tatt på alvor. Barna får på denne måten i gjennom medvirkning være med på å avgjøre hvilke materiell som finnes på avdelingen. Slik blir også barnehagen en positiv samfunnsinstitusjon for barna.

Videre forteller Anne at «Jeg mener det er viktig at det blir er progresjon i det som er i innerrommet, slik at vi hele tiden utvikler oss, og barna får nye erfaringer. Her føler jeg at det er lett å gå seg fast, utfordrende å møte alle barna og finne på noe som alle synes er spennende. Uten at barna går lei fordi vi ikke klarer å se når de trenger nye impulser». Når barna selv er en del av utviklingen til barnehagens innerom blir barna sett på som en aktør i sin egen utviklingsprosess, og ikke et objekt som passivt blir påvirket av andre og omgivelsene. Når barna får medvirke i hvordan barnehagens innerom skal se ut, kan også dette virke inn på hvordan barnehagehverdagen til barna oppleves som begripelig, håndterbar

og meningsfull. Når barnas ønsker og interesser i forhold til hvordan de ønsker at rommet skal være blir tatt på alvor, kan dette ses i sammenheng med salutogenesens begrep *opplevelse av sammenheng*. Barna kan føle en gjenspeiling i hva de uttrykker av ønsker, og hva som blir resultatet av innerommets utsende (Drugli & Lekhal, 2018, s. 23 – 24). Selv om Anne forteller at hun synes det kan være utfordrende å møte alle barna og finne noe som alle synes er spennende, er hennes bevisstgjøring rundt viktigheten med at det blir en progresjon i innerommet, slik at barna får nye erfaringer, en viktig refleksjon Anne gjør seg. Dette fordi Annes bevisstgjøring og rundt det hun opplever som utfordrende kan føre til at hun i større grad reflekterer rundt hvordan hun på best mulig måte kan møte alle barna.

Monica har et syn på barns medvirkning i innerommet hvor hun mener det bare er fantasien som kan begrense mulighetene. Samtidig som man må ta barns tanker og ønsker på alvor. «Jeg synes vi bør tørre å utfordre oss mer, og gi barn mer frihet til å medvirke i hvordan rommet skal være og se ut». Det Monica forteller ser jeg i sammenheng med teorien om Motstandskraft (resiliens) (Drugli & Lekhal, 2018). Motstandskraft utvikles i et samspill mellom barnet og faktorer i miljøet, og beskyttelsesfaktorer kan bidra i utviklingen av motstandskraft. Å støtte opp under barns emosjonelle og sosiale utvikling, kan fremme motstandskraft videre i livet. Trygghet, samt å få hjelp til å utvikle en god selvoppfatning er sentralt (Drugli & Lekhal, 2018, s. 26 – 27). Når barnehagen er en beskyttelsesfaktor som kan bidra til at barn utvikler motstandsressurser, kan barns medvirkning i innerommet være en måte å jobbe med dette på. Barn skal få hjelp til å utvikle god selvoppfatning, og de skal bli sett hørt og anerkjent. Når Monica mener det kun er fantasien som kan begrense mulighetene, og at man må ta barns tanker og ønsker på alvor. Gjenspeiler dette at barns medvirkning i innerommet er et område hvor nettopp barns motstandskraft kan fremmes og settes i søkelyset. Her kan barn få muligheten til å medvirke i hvordan de ønsker at barnehagens rom skal se ut, her kan deres ønsker bli gjort om til virkelighet og tatt på alvor.

5.0 Avslutning

I denne bacheloroppgaven har jeg gjennomført en kvalitativ forskning hvor jeg har intervjuet to pedagogiske ledere. Jeg ønsket å finne ut mer om hvordan pedagogisk leder legger til rette for barns medvirkning i lek i forhold til barnehagens innerom. For meg er det vanskelig å komme med et fasitsvar på hvordan dette kan legges til rette for på en riktig måte. Og det er heller ikke hensikten med oppgaven.

Oppgaven har gitt meg et innblikk i hvordan medvirkning i innerommet forstås av andre og hvordan problemstillingen kan praktiseres. Som Monica fortalte «Noen ganger ser vi et rom kun fra vårt perspektiv eller høyde, og da ser vi bare øverste hylle. Da bruker jeg å anbefale mine kolleger å stå på knær, for å se hva de ser. Det er et fint utgangspunkt for å skape et rom for barn og ikke for oss voksne.» Eller som Anne fortalte, at det var barnas interesser hun la til grunn for utforming av rommet. De observerer hva som blir møteplasser for barna på avdelingen, for så å reflektere sammen over hvordan de kan skape flere slike møteplasser for den barnegruppa de har. Samt at barna får medvirke i hvilke leker som er tilgjengelige, om de ser det er noe barna er veldig opptatt av tar de en titt på loftet for å se om det er noe de kan tilføye.

Funnene jeg har drøftet belyser hvordan problemstillingen kan jobbes med på ulike måter, ut i fra forskjellige syn på temaet. Jeg har løftet frem eksempler og utsagn Anne og Monica har fortalt i intervjuene, samt knyttet dette opp i mot relevant teori. Før jeg startet med oppgaven hadde jeg min egen mening om hvordan temaet kunne praktiseres i barnehagen. Men prosessen har gitt meg et rikere syn på hvordan teorien kan utøves i praksis på ulikt vis. Det å gå ut i felten å intervju pedagogiske ledere om et tema jeg synes er svært interessant har vært en berikelse for meg, og prosessen med oppgaven har gjort meg mer kunnskapsrik på området.

6.0 Litteraturliste

Bae, B. (2006). Perspektiver på barns medvirkning i barnehage. I B. Bae, B. J. Eide, N. Winger & A. E. Kristoffersen. *Temahefte om barns medvirkning*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Drugli, M.B. & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Eggesbø, M, N. (2012). «BARN & Rom – 1000 spørsmål». A. Krogstad, G.K. Hansen, K. Høyland & T. Moser (red.) *Rom for barnehage. Flerfaglige perspektiver på barnehagens fysiske miljø*. Bergen: Fagbokforlaget.

Holte, L & Monrad – Hole, L, M (2018) Nå kan leken begynne. Nå kan livet begynne. Melvold, L. (red.). *Livsmestring i barnehagen. Å bære sin egen bagasje*. Oslo: Kommuneforlaget.

Høyland, K & Hansen, G. (2012). De fysiske omgivelsenes betydning for barnehagens kvalitet. A. Krogstad, G.K. Hansen, K. Høyland & T. Moser (red.) *Rom for barnehage. Flerfaglige perspektiver på barnehagens fysiske miljø*. Bergen: Fagbokforlaget.

Kristiansen, T. (2011). Medvirkning – uendelig vanskelig, fantastisk enkelt!. I V. Glaser, K.H. Moen, S. Mørreaunet & F. Søbstad, (red.). *Barnehagens grunnsteiner. Formålet med barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Rammeplan for barnehagen - innhold og oppgaver. (2017.) Utdanningsdirektoratet. Lastet ned fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Fagbokforlaget

Thorbergsen, E. (2007). *Barnehagens rom*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk forum.

7.0 Vedlegg

7.1 Intervjuguide

Bakgrunnsopplysninger om informanten

Hvilken utdanning har du?

Hvor lenge har du jobbet som pedagogisk leder?

Hvor lenge på denne barnehagen?

Første hovedtema: om hvordan barnehagen arbeider

Hvordan arbeider barnehagen når inne-rommene legges til rette eller endres på?

- Hvilke kriterier legger du til grunn for utforming av rommet?
- Hvem involveres i en slik utforming?
- Har du et konkret eksempel?

Andre hovedtema: lekemiljø

Når endret dere sist på lekemiljøet i barnehagen?

- Kan du fortelle litt mer om hva som var hovedårsaken til endringen?

Hva er hovedårsaken i deres valg av lekemateriell på avdelingen?

- Hva mener du er det viktigste å tenke på når nye materiell bringes inn?

Hvordan opplever du at barn tar i bruk rommet i sin lek?

- Kan du fortelle mer om hvilken type lek du ser utspiller seg mye?
- Er det forskjeller på kjønn?

Tredje hovedtema: om barns medvirkning i innerom

Hva innebærer barns medvirkning i barnehagens innerom for deg?

- På hvilken måte mener du barn får medvirke?
- Kan du fortelle om en situasjon hvor barn fikk medvirke i utarbeidingen av et rom?
- Hvorfor er det aktuelt å jobbe med barns medvirkning i forhold til inne-rommet?

Er det noe mer du vil tilføye?

7.2 Informasjons og samtykkeskjema

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å belyse hensikten med hvorfor barns medvirkning er viktig i forhold til barnehagens innerom. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å rette søkelyset mot barn og rom. Hvor jeg ønsker å finne ut mer om hva som gjør at barnehagens rom er innredet slik de er, og hva hovedbegrunnelsen til pedagogiske leder er for hvordan de tilrettelegger slik de gjør.

Oppgavens problemstilling er: Hvordan tilrettelegger pedagogisk leder for barns medvirkning i lek forhold til barnehagens innerom på storbarnsavdeling?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

For deg innebærer deltakelsen å gjennomføre et intervju med meg, på ca. 45 minutter.

Intervjuet vil handle om hvordan du som pedagogisk leder legger til rette for barns medvirkning i lek i forhold til barnehagens innerom. Og hvordan din avdeling jobber når dere utarbeider rommene på din avdeling. I intervjuet vil det bli brukt lyd-opptaker. Samtalen vil bli transkribert til pc, og slettet fra lydopptaker etterpå – på denne måten anonymisert.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Ved behandlingsansvarlig institusjon til mine veiledere ha tilgang til opplysningene fra intervjuet.
- Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Hva skjer med opplysningene dine når jeg/vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 06.05.2020. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til bachelorprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning ved.
- Vårt personvernombud: Hans Christian Ristad, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Med vennlig hilsen

Elsa Fjeldavli

Epost Efj@dmmh.no

Tlf 73568337

Anne Holla Sivertsen

Epost Ahs@dmmh.no

Tlf 73568353

Ingrid Kristine Herje

Epost ingridkherje@hotmail.no

Tlf 47828520

Prosjektansvarlige

Veiledere

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet barns medvirkning i lek i forhold til barnehagens innerom og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 6.05.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

